

ULKOASIAINVALIOKUNNAN LAUSUNTO 3/2011 vp

Valtioneuvoston selvitys sopimuksesta talous- unionin vahvistamisesta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan ulkoasiainvaliokunta on 22 päivänä joulukuuta 2011 saanut valtioneuvostolta perustuslain 97 §:n mukaisen selvityksen sopimuksesta talousunionin vahvistamisesta (E 122/2011 vp). Lisäksi valtioneuvosto on lähettänyt asiasta 12 päivänä tammikuuta 2012 jatkokirjelmän 1. VNK 12.1.2012 ja 19 päivänä tammikuuta 2012 jatkokirjelmän 2. VNK 19.1.2012. Ulkoasiainvaliokunta päätti antaa asiasta lausunnon.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- EU-asioiden valtiosihteeri Kare Halonen, valtioneuvoston kanslia
- yksikön päällikkö Kaija Suvanto, ulkoasiainministeriö
- johtaja Teija Tiilikainen, Ulkopoliittinen instituutti.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Johdanto

Valtioneuvoston selvityksen mukaan Eurooppa-neuvoston kokouksessa 8.—9.12.2011 euroalueen päämiehet sopivat toimista talous- ja rahaliiton vahvistamiseksi. Etenemistavaksi sovitettiin euromaiden välinen valtiosopimus, jolla talouskuria vahvistetaan. Sopimus on avoin halukaille euroalueeseen kuulumattomille jäsenvaltioille. Tarkoitus on, että viiden vuoden kuluessa tarkastellaan mahdollisuutta sisällyttää sopimus osaksi Lissabonin sopimusta.

On selvää, että sopimuksen neuvotteluasetelmaan ja sisältöön vaikuttavat erityisesti ajankohtaiset taloudelliset ja poliittiset realiteetit

eikä niinkään pitkän aikavälin poliittisen ja taloudellisen integraation visio. Valiokunta huomauttaa, että käsittelyssä oleva sopimus ja siihen hyväksytyt menettelyt ja institutionaaliset rakenteet vaikuttavat unionin kehityksen suuntaan laajemminkin. Valiokunta katsoo, että yleisen integraatiokehityksen ja eritahtisen integraation valossa on tärkeää arvioida hallitusten välisen sopimisen rajoja yleisemminkin. Siksi myös tässä yhteydessä on syytä arvioida, mitä halutaan — tai on välttämätöntä — sopia menettelyssä, jota ei hyväksytä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 48 artiklaa eikä tavallista lainsäädäntömenettelyä noudattaen.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan erillissopimusmallista seuraa, että talouspolitiikkaa koskevat määräykset ja jäsenmaiden vel-

voitteet muodostavat sekavan kokonaisuuden, joka luo haasteita kansalaisyhteiskunnan ja parlamentaarisen valvonnan näkökulmasta. Myös suhde unionin toimielinjärjestelmään on ongelmallinen, koska edelleen on epäselvää, missä määrin erillissopimuksella voidaan luoda unionin toimielimille uusia tehtäviä.

EU:ssa hallitusten väliset menettelyt ja ratkaisut ovat korostuneet viime vuosina. Valiokunta huomauttaa, että käytännössä hallitusten välinen sopiminen ei välttämättä aina heikennä yhteisömetodin käyttöä, vaan voi johtaa esim. komission vallan vahvistumiseen, kuten on käymässä esim. budjettivalvonnan kohdalla. Lisäksi esim. six-packin kohdalla voitiin hyväksyä merkittäviä enemmistöpäätöksentekoa helpottavia ratkaisuja (käänteinen määränemmistö komission esityksen hylkäämiseksi).

Valiokunta huomauttaa, että sopimus voidaan nähdä myös askeleena talous- ja rahaliiton kehittämisessä samaan tapaan kuin Schengen-sopimus unionin vapaan liikkuvuuden kehittämisessä aikanaan.

Hallitusten välinen sopimus talousunionin vahvistamisesta

Tarkoituksena on laatia sopimus talousunionin vahvistamisesta, jonka avulla voidaan estää tulevat ongelmat tulevaisuudessa tehokkaamman ohjauskehikon avulla. Sopimuksen sisältö — nyky muodossaan — yhdessä jo hyväksytyjen talouskriisiin liittyvien säännösten kanssa merkitsee siirtymistä taloudellisesta koordinaatiosta kohti talouspolitiikan hallinnan vahvistamista, ja sopimuksen päätaivoitteet vastaavat Suomen neuvottelutavoitteita.

Sopimusluonnos nojaa pitkälti jo sovituihin säädöksiin, mm. vakaus- ja kasvusopimus, talouspolitiikan koordinaatiota koskeva lainsäädäntöpaketti (ns. six-pack) ja budjettikehysdirektiivi. Sisällöllisesti keskeistä on löytää yhteiset periaatteet tehokkaille korjausmekanismeille. Valiokunta korostaakin, että sopimuksen valmistelussa tulisi keskittyä vain välttämättömien mekanismien hyväksymiseen. Valiokunta katsoo, että hallituksen tulee jatkoneuvotteluissa

edelleen arvioida — ja nostaa keskusteluun myös EU:n puitteissa — sopimuksen tuoma lisäarvo.

Sopimusluonnosta on muokattu useassa työryhmäkokouksessa. Iso-Britannia on ainoa jäsenmaa, joka on jäänyt prosessin ulkopuolelle tässä vaiheessa. Neuvottelut luonnoksesta jatkuvat, ja aikataulu on kunnianhimoinen. Tavoite on, että sopimus allekirjoitettaisiin maaliskuun alussa. Tämä edellyttää parlamentaarisen vaikuttamisen varmistamiseksi, että eduskunta pidetään prosessin aikana hyvin informoituna, jotta kannanmuodostusta voidaan tarpeen vaatiessa tarkistaa.

Ulkoasiainvaliokunta pitää valtioneuvoston tavoin tärkeänä, että euromaiden lisäksi mahdollisimman suuri määrä jäsenmaita liittyy sopimukseen. Tältä kannalta on perusteltavissa, että sopimuksen sisältöä muokataan kattavan yhteisymmärryksen löytämiseksi.

Suomen johdonmukainen lähtökohta EU:n toimielinjärjestelmää koskevissa neuvotteluissa on ollut toimielinten välinen tasapaino, jäsenvaltioiden välinen tasa-arvo ja yhteisömenetelmän laaja-alaisen käyttämisen turvaaminen (UaVM 6/2008 vp). Valiokunta pitää tätä lähtökohtaa edelleen perusteltuna. Lissabonin sopimuksen avoimeksi jättämien kysymysten toimeenpanolla on erityinen merkitys toimielinten väliselle tasapainolle.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan on edelleen avoinna, mitä tehtäviä tällaisella sopimuksella voidaan antaa toimielimille. Valiokunta pitää tärkeänä, että komission rooli on vahva myös tämän sopimuksen täytäntöönpanon valvonnassa. Unionirakenteiden hyödyntäminen on paras tapa varmistaa sääntöjen nopea ja tehokas hyväksyminen ja täytäntöönpano.

Euromaiden huippukokouksia on kriisin kuluessa järjestetty usein. Valiokunta ei pidä unionin rakenteiden yhtenäisyyden ja tehokkuuden kannalta tarkoituksenmukaisena eikä perusteltuna sopimukseen sisällytettyä määräystä epävirallisista huippukokouksista. Ulkoasiainvaliokunta pitää tärkeänä, että mikäli huippukokousmääräys kuitenkin olisi lopullisessa sopimusluonnoksessa, varmistetaan kokousten asianmu-

kainen ja sopimuspuolten yhdenvertaisuuteen perustuva valmistelu tekemällä tätä koskeva kirjaus sopimukseen.

Sopimusluonnos sisältää määräyksiä kansallisten parlamenttien valiokuntien välisistä kokouksista, joihin myös Euroopan parlamentti osallistuisi ja joissa keskusteltaisiin talous- ja budjettipolitiikkojen hoitamisesta. Ulkoasiainvaliokunta suhtautuu tällaisten uusien foorumeiden perustamiseen erittäin varauksellisesti. Valiokunta muistuttaa kansallisen parlamentaarisen valvonnan ensisijaisuudesta ja katsoo, että parlamentaarisen yhteistyön — silloin kun se katsotaan tarpeelliseksi — tulee tapahtua aikaisempaan epäviralliseen tapaan ja olemassa olevat (SEUTin 1. pöytäkirjan II-osasto) parlament-

tien välistä yhteistyötä koskevat määräykset huomioon ottaen.

Valiokunta pitää tärkeänä, että sopimuksen lopullinen sisältö määrittää sopimuksen oikeudellisen muodon siitä riippumatta, että se edellyttäisi poliittisesti vaikeastikin hyväksyttävää sopimusta, ml. joidenkin jäsenmaiden kansanäänestyksiä. Valiokunta katsoo, että talouskriisin yksi keskeinen johtopäätös on tarve lisätä EU:hun kohdistuvaa luottamusta ja vahvistaa demokraattista unionin legitimitettä.

Lausunto

Lausuntonaan ulkoasiainvaliokunta esittää,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 19 päivänä tammikuuta 2012

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Timo Soini /ps
vpj. Pertti Salolainen /kok
jäs. Christina Gestrin /r
Pekka Haavisto /vihr
Mari Kiviniemi /kesk
Johannes Koskinen /sd
Annika Lapintie /vas
Maria Lohela /ps

Petteri Orpo /kok
Aila Paloniemi /kesk
Ben Zyskowiec /kok
vjäs. Timo Heinonen /kok
Susanna Huovinen /sd
Sari Sarkomaa /kok
Kimmo Tiilikainen /kesk
Jan Vapaavuori /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Svinhufvud.

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Perustelut

Perussuomalaiset kannattavat talouskurin tiukentamista, mutta eivät ehdotettua sopimusta, jossa talouskurin varjolla annetaan tarpeettomasti pois Suomen talouspoliittista itsenäisyyttä. Suomi ei tarvitse kriisimaiden tavoin EU:ta tai komissiota vahvistamaan markkinoiden luottamusta siihen, että Suomi harjoittaa vastuullista talouspolitiikkaa. Suomen valtionvelan korkotaso on historiallisen alhaalla ja suurin uhka luottoluokituksen laskulle sekä korkotason nousulle ei ole julkisen sektorin liiallinen alijäämä, vaan Suomen jäsenyys euroalueessa.

Nyt ehdotettu uusi budjettikurin mittari, rakenteellinen alijäämä, on täysin teoreettinen konsepti, jota voidaan helposti manipuloida ylioptimistisilla talousennusteilla. Ehdotetussa sopimuksessa mainitaan myös, että "poikkeuksellisissa taloudellisissa olosuhteissa" alijäämärajat voidaan rikkoa. Poikkeukselliset taloudelliset olosuhteet ovat käytännössä täysin tulkinanvaraisia, mikä vesittää sääntöjen merkityksen käytännössä. Perussuomalaiset haluavat myös kiinnittää huomiota siihen, että Suomen kaltaiselle pienelle taloudelle ehdotetun kaltaiset alijäämäsäännökset eivät sovi yhtä hyvin kuin Saksan ja Ranskan tapaisille suurille taluksille. On myös kyseenalaista, ovatko ehdotetut sanktiot sääntöjä rikkoville valtiolle toimivia. Sakkojen jakaminen jo ylivelkaantuneelle valtiolle vain pahentaisi sen velkaongelmaa ja toisaalta sakko on niin pieni, että se tuskin estää vastuuttoman talouspolitiikan harjoittamista hyvinä aikoina.

Ehdotetussa sopimuksessa on myös kohtia, jotka viittaavat liittovaltiokehityksen vauhdittamiseen. Sopimuksella luodaan alustavaa rakennetta myöhemmille toimivallansiirroille jäsenmailta unionille. Perussuomalaiset pitävät maamme talouspoliittisen vallan siirtoa Brysselin byrokraateille epäedullisena suomalaisille, eivätkä näin ollen voi sitä hyväksyä.

On myös selvää, ettei Suomen eduskunnan budjettivallan kaventaminen voi tulla kyseeseen siten, että siitä voitaisiin päättää eduskunnassa yksinkertaisella enemmistöllä. Kyse on merkittävästä toimivallan siirrosta Suomen rajojen ulkopuolelle. Perussuomalaiset paheksuvat sitä, että tämän mittaluokan asia yritetään runnoa kiireellä läpi kesken eduskunnan istuntotauon. Herää kysymys, käykö tässä samalla tavalla kuin ERVV:stä päätettäessä, jolloin osa muiden puolueiden kansanedustajista ei äänestäessään ymmärtänyt, mistä oikeastaan oli sovittu.

Suomen poisjäänti ei kaataisi koko sopimusta, sillä kyseessä on hallitustenvälinen sopimus eikä perussopimusmuutos. Halutessaan Suomi voisi yksin säätää kansallisella tasolla vastaavantapaiset, mutta paremmin Suomelle sopivat alijäämäsäännökset ilman budjettivallan luovutusta.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella esitämme

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon eikä hyväksy valtioneuvoston kantaa sopimukseen.

Helsingissä 19 päivänä tammikuuta 2012

Timo Soini /ps
Maria Lohela /ps